

Metin, iletişim kurmak için oluşturulan cümleler topluluğudur. Yazar, iletmek istediği mesajı metin aracılığıyla ifade eder. Metni oluşturan en büyük yapı paragraftır. Düzyazılarda genellikle satır başlarıyla birbirlerinden ayrılan bölümlerin her birine **paragraf** adı verilir.

Metnin yüzey anlamı, bir metin okunduğunda ya da dinlendiğinde ilk bakışta anlaşılan, metnin en açık ve doğrudan ifade ettiği anlamdır. Metnin yüzey anlamı metinde açık olarak verilen bilgileri (konu, ana düşünce, ana duygu) kapsar.

Konu

Bir metinde yazarın ele aldığı düşünce, olay veya duruma **konu** denir. Her paragrafın bir konusu vardır. Metinde işlenen konuyu bulmak için **“Bu metinde ele alınan ne?”**, **“Bu metinde yazar neyden söz ediyor?”** soruları sorulabilir. Konunun tüm paragrafı yansıttığından emin olunmalıdır.

Örnek:

- Kolonya üretimi; alkol, su ve hoş kokular veren esansın uyumlu bir şekilde birleştirilmesiyle gerçekleşir. Etil alkol, temiz suyla inceltir ve içerisine limon gibi doğal veya sentetik bir esans eklenir. Bu karışım iyice harmanlanarak bir süre dinlendirilir ve daha sonra şişelenerek kullanıma sunulur.

Bu metnin konusu “kolonyanın nasıl üretildiği”dir.

- Dünya kültüründe çayın yeri oldukça özeldir. İnsanlık tarihinde farklı coğrafyalarda şekillenen çay, toplumların sosyal ve kültürel yaşamına derin bir şekilde işlemiştir. Çin’de yeşil çay Zen ritüelleriyle iç içe geçmişken İngiltere’de çay, “Afternoon Tea” geleneği ile zarafet ve sosyal bir bağ oluşturmuştur. Türkiye’de ise çay, sohbetlere eşlik eden bir dostluk simgesi hâline gelmiştir.

Bu metnin konusu “çayın dünyadaki yeri”dir.

Sıra Sende 1

Bireyin gelişim sürecinde en özel ve şekillendirici dönemlerden biri çocukluk dönemidir. Bu evre; keşif, öğrenme ve hayal gücünün zirvede olduğu bir zaman dilimidir. Bireyin fiziksel, duygusal ve sosyal olarak büyüdüğü; çevresiyle etkileşim kurduğu ve kimlik geliştirdiği bir süreçtir. Oyunlar, masallar ve ilk arkadaşlıklar bu dönemin unutulmaz birer parçasıdır.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çocukluk döneminin önemi
- B) Çocuklukta oynanan oyunlar
- C) Çocukluk dönemi sorunları
- D) Çocukluk dönemi ihtiyaçları

Sıra Sende 2

- I. Hayvanları korumak; onların doğal yaşam alanlarına zarar vermemek, onları birer dost olarak kabul etmekten geçiyor.
- II. Hayvan motifleri genellikle doğanın gücünü, ruhsal anlamları ya da kültürel değerleri yansıtır.
- III. Hayvanlara verilen önem, yalnızca bireylerin hayvanlarla olan ilişkilerini değil toplumların doğaya olan yaklaşımını da gösterir.

Numaralanmış cümlelerden hangileri konusu “hayvan hakları” olan bir metinde yer alabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III

Etkinlik 1

Aşağıdaki metinleri konularına göre gruplandırınız.

a.

Mevsimlerin kendine özgü atmosferi ve koşulları bireylerin enerjisini, ruh hâlini ve etkinliklerini şekillendirir. Örneğin canlanan doğa, insanların enerjilerini artırır. İlkbahar, yenilenme ve tazelenme hissi yaratır.

b.

Güneşli hava ve uzun günler, sosyalliği teşvik eder ve genel olarak insanların ruh hâlini iyileştirir. Tatil ve seyahat dönemi olarak görülen yaz, bireylerin stresini azaltabilir. Ancak aşırı sıcaklar, yorgunluk ve sıvı kaybı gibi sağlık sorunlarına da neden olabilir.

c.

Kış, doğanın dinlenme dönemidir ve insanlar bu mevsimde genellikle daha az hareketli olur. Soğuk havalar, iç mekân etkinliklerini artırırken karanlık günler depresyona yol açabilir. Ancak sıcak mekânlar ve içecekler, bu dönemi huzurlu ve keyifli kılabılır.

ç.

Mevsimler, Dünya'nın doğasına ve gezegen üzerindeki tüm ekosistemlere ritim katan doğal süreçlerdir. Dünya'nın eksen eğikliği ve Güneş etrafındaki yörünge hareketi nedeniyle oluşan bu dönemler, kendine has özelliklere ve güzelliklere sahiptir.

Mevsimlerin İnsan Üzerindeki Etkileri

Mevsimlerin Önemi

Etkinlik 2

Aşağıdaki metinlerden konusu aynı olanları işaretleyiniz.

a.

Yıldızlar evrende doğar, büyür ve ölür. Doğdukları yerler, "nebula" adı verilen dev gaz ve toz bulutlarıdır. Ömürlerinin sonunda ise ya süpernova adı verilen bir patlama yaşayıp kara deliğe dönüşür ya da beyaz cüce gibi bir kalıntı bırakır.

b.

Kültürlerde yıldızların önemli bir yeri vardır. Yıldızlar, özgürlük ve umut gibi kavramlarla ilişkilendirilir. Aynı zamanda yön bulmada da kullanılmıştır. Örneğin eski denizciler yıldızları kullanarak yönlerini bulmuştur.

c.

Yıldızların hareketleri, birçok eski uygarlık için takvimlerin ve tarım dönemlerinin belirlenmesinde kritik bir rol oynamıştır. Örneğin Mısırlılar, Nil Nehri'nin taşkınlarını Sirius yıldızının gökyüzünde belirttiği döneme göre tahmin etmişlerdir.

1. Bazı kuş türleri, kış aylarında yaşadıkları yerlerde yiyecek bulmak zorlaştığı için daha sıcak bölgelere göç eder. Ancak bu uzun yolculuk, kuşlar için oldukça zorlu geçer. Yol boyunca karşılarına şiddetli fırtınalar çıkar ve ani hava değişimleri olur. Kuşlar açlık, susuzluk ve yorgunluk gibi sorunlarla mücadele etmek zorunda kalır. Avcı hayvanlar da göç eden kuşlar için ciddi bir tehdit oluşturur. Kuşlar, bu zorluklara rağmen çoğu zaman grup hâlinde uçarak kolay bir yolculuk geçirmeye çalışır.

Bu metinde aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Kuşların göç sırasında yaşadığı zorluklar
- B) Göç eden kuşların özellikleri
- C) Kuşların göç yolları
- D) Kuşların göç zamanları

2. Mutfakta kullandığımız birçok araç zamanla teknolojinin gelişmesiyle değişti. Eskiden elle çevrilen değirmenlerde çekilen kahve, şimdi elektrikli makinelerle kolayca öğütülüyor. Benzer şekilde, yemek karıştırmak için kullanılan tahta kaşıkların yerini elektrikli mikserler aldı. Buzdolapları sayesinde yiyecekler daha uzun süre taze kalabiliyor. Hızlı pişirme için geliştirilen fırınlar da mutfaktaki işleri büyük ölçüde kolaylaştırdı. Teknoloji sayesinde mutfakta işler hızlandı.

Bu metinde üzerinde durulan konu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mutfakta kullanılan araçların tarihi
- B) Eski mutfak araçlarının yapımı
- C) Elektrikli mutfak aletlerinin faydaları
- D) Mutfak aletlerine teknolojinin etkisi

3. Birçok bilim insanı, denizlerin altında henüz keşfedilmemiş pek çok canlı türü olduğunu düşünüyor. Gelişen su altı teknolojileri sayesinde her yıl yeni türler keşfediliyor. Özellikle derin denizler, ışığın ulaşmadığı bölgelerde farklı yaşam formlarına ev sahipliği yapıyor. Ancak bu bölgeler, ulaşılması zor olduğu için hâlâ büyük ölçüde gizemini koruyor. Bilim insanları, bu bölgelerde yaşayan canlıları incelemek için dayanıklı ve özel araçlar kullanıyor. Bu araştırmalar, deniz yaşamı hakkında önemli bilgiler sağlıyor.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Su altı teknolojinin tarihçesi
- B) Deniz canlılarının yaşam biçimleri
- C) Derin denizlerin keşfi ve bilinmeyenleri
- D) Derin denizlerde yaşayan canlılar

4. Dayanışma Takımı üyeleri, bu kez kasabalarına yeni taşınan yaşlı bir çiftte yardım etmek için harekete geçer. Çiftin taşındıkları ev, yıllardır kullanılmadığı için çok bakımsızdır. Başta işin zorluğu gözlerini korkutsa da Dayanışma Takımı pes etmez. Bahçeyi temizler, duvarları boyar, kırık pencereleri onarırlar. Çalışmaları sırasında hem çok yorulurlar hem de eğlenirler. Sonunda, yaşlı çift yepyeni ve sıcak bir yuvaya kavuşur. Dayanışma Takımı, bir kez daha birlik olmanın ve yardımlaşmanın ne kadar güzel olduğunu hisseder.

Bu metinde aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmuştur?

- A) Dayanışma Takımı'nın yaşlı çiftte yardımı
- B) Dayanışma Takımı'nın karşılaştığı tehlikeler
- C) Yeni taşınan yaşlı çiftin kasabaya alışması
- D) Dayanışma Takımı'nın yeni üye kazanma çabası

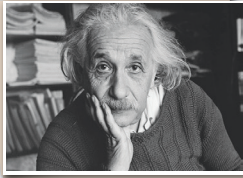
5.

Leonardo da Vinci, Rönesans Dönemi'nin önemli sanatçılarından biridir. Ressamlığın yanı sıra mühendislik, anatomi ve mimarlık gibi pek çok farklı alanda çalışmalar yapmıştır. "Mona Lisa" ve "Son Akşam Yemeği" tabloları, sanat tarihinde özel bir yere sahiptir.

Marie Curie, radyoaktivite üzerine yaptığı araştırmalarla iki farklı dalda Nobel Ödülü alan ilk bilim insanı olmuştur. Ayrıca bilim dünyasında kadınların önünü açan çalışmalarıyla da büyük saygı görmüştür.

Albert Einstein geliştirdiği Görelilik Teorisi ile modern fiziğin temellerini atmış, zaman ve uzay kavramlarına yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Einstein, hayatı boyunca barış ve insan hakları savunuculuğuyla da tanınmıştır.

Bu parçaların yer aldığı bir metnin konusu aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Sanat ve edebiyat dünyasındaki öncüler
B) Bilim ve sanat alanında iz bırakan kişiler
C) Nobel Ödülü kazanmış fizikçiler
D) Tarihî buluşlar yapan mucitler

6. Çöl bitkileri, zorlu şartlara uyum sağlayabilmek için farklı özellikler geliştirmiştir. Örneğin kaktüsler, su kaybını önlemek için yapraklarını iğneye dönüştürmüştür. Aynı zamanda kalın gövdeleri sayesinde uzun süre su depolayabilir. Bazı çöl bitkileri, çok kısa sürede çiçek açıp tohum verir. Böylece kısa süreli yağmurlardan faydalanabilir. Çöl ortamında yaşayabilmek bitkiler için büyük bir dayanıklılık, uyum ve hızlı değişim yeteneği gerektirir.

Bu metinde ele alınan konu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çöl bitkilerinin kullanım alanları
B) Çöl bitkilerinin uyum sağlama yetenekleri
C) Çöl bitkilerinin çeşitleri
D) Çöl bitkilerinin büyüme aşamaları

7. Güneş doğar dağların ardından
Uyanır kuşlar sabahın şarkısıyla
Ağaçlar fısıldar rüzgârla dostça
Doğa gülümser her yeni günle
Arılar konar çiçekten çiçeğe
Renkler yarışır baharın sesiyle
Gökyüzü masmavi, denizler engin
Doğanın kucakında atar kalbin

Bu şiirin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hayvanlar ve doğa
B) Temiz doğanın önemi
C) Doğanın güzelliği
D) Doğa ve insan

Ana Düşünce

Bir metinde savunulan görüş ve verilmek istenen mesaja **ana düşünce** denir. “**Yazarın anlatmak istediği nedir? Bu metinde hangi mesaj verilmek isteniyor?**” sorularının cevabı ana düşünceyi verir. Ana düşünce, metnin başında verilip açıklanabileceği gibi metnin sonunda da verilebilir.

Örnek:

- Küçük anlar, çoğu zaman fark edilmez çünkü alışkanlıklar arasında gizlenmiştir. Ama belki de yaşamın özü tam da bu küçük anların içinde saklıdır. O anlar; bize durup nefes almayı, şükretmeyi ve sıradanlığın içindeki güzelliği keşfetmeyi hatırlatır. Her an bir hediye gibi gelir ve geçer, biz onu ya yakalarız ya da kaybederiz. Bir çiftin çiseleyen yağmurda yürürken hissettiği huzur ya da bir kitap sayfasında durup düşünürken gelen derinlik... Hepsi küçük ama etkileyici anlardır. İşte hayat, aslında bu küçük parçaların bir araya gelmesinden ibarettir.

Bu metnin ana düşüncesi “Hayatın asıl zenginliği, genellikle fark edilmeyen küçük anların içindeki güzellikte saklıdır.” şeklindedir.

Ana Duygu

Şiir türündeki metinlerde duygular ön plandadır. Şairin okura hissettirmeye çalıştığı duyguya **ana duygu** denir. Ana duygu, başka bir deyişle şiire hâkim olan duygu şiirin tamamında hissedilen duygudur.

Örnek:

► Sevgi olmasa	► Duvarlara seni sordum
Üşürdüm kuyularda ey dost	Tanımadıktan geldiler
Karanlığın rüzgârı dalgalandıkça	Tek başınayım dostum
Sevgidir çoğaltan soyumuzu	Eksiliyorum birer birer
Sevgiliyi andıkça	

Bu şiirin ana duygusu “yalnızlık”tır.

Bu şiirin ana duygusu “sevginin gücü”dür.

Sıra Sende 3

Hayatımızın en sessiz yol arkadaşlarıdır hayaller. Onlar bazen gözlerimizi kapattığımız anda gelir, bazen de bir anın içinde sessizce filizlenir. Düşler, bize olduğumuz yerden çok daha uzaklara gitme cesareti verir. Günlük hayatın sıradanlığından sıyrılmamızı sağlar ve içimizde gizlenen sınırsız dünyayı keşfetmemize olanak tanır. Ama düşlerin asıl gücü, bizi olduğumuz kişiden olmayı hayal ettiğimiz kişiye dönüştürmesidir.

Bu metinde hayallerin aşağıdaki özelliklerinden hangisi vurgulanmıştır?

A) Cesaretlendirme	B) Dönüştürme
C) Keşfettirme	D) Arkadaşlık

Sıra Sende 4

Yüreğimi beşik yaptım sevdana
Düşler kurdum, hayal kurdum bildin mi?
Umutlardan taç yaptım yoluna
Bir gün olsun zahmet edip geldin mi?

Bu dördünlüğün ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sitem	B) Sevgi
C) Özlem	D) Hayranlık

Etkinlik 3

Aşağıdaki metinlerden hangileri “İnsan, yalnız doğar ama asla yalnız yaşayamaz.” düşüncesi doğrultusunda yazılmıştır, işaretleyiniz.

- Hayat tıpkı dalgalı bir deniz gibi bazen sakin, bazen fırtınalıdır. İnsan, bu denizin ortasında kendini yalnız hissettiğinde onu koruyan ve yönlendiren bir şeye ihtiyaç duyabilir. İşte, arkadaşlık bu dalgalı denizde bir liman gibidir. Bir arkadaş dertlerimizi dinlerken bizi yargılamaz, mutluluklarımızı paylaşırken kıskanmaz. Onun varlığı, hayata daha güçlü tutunmamız için bize destek olur. Çünkü insan, sevinçlerini ve kederlerini paylaştıkça daha anlamlı bir yaşam sürer.
- İnsan toplumsal bir varlıktır. Varoluşu, diğer insanlarla kurduğu bağlarla şekillenir. Her sözcük, her duygu, her eylem insanın çevresiyle olan etkileşiminden doğar. Bir bebek ağlayarak dünyaya gözlerini açar ve bu ağlayış bir ihtiyaçtan öte başkalarına uzatılmış ilk eldir. Hayatta kalmak, öğrenmek, sevmek ve anlam bulmak... Tüm bunlar, insanın topluluk içinde var olmasıyla mümkündür.
- Düşüncelerimizi ifade etmek, hayallerimizi paylaşmak, zorlukların üstesinden gelmek için diğerlerine ihtiyaç duyarız. Bir bireyin anlamı, çevresindekilerle kurduğu ilişkilerde ortaya çıkar. Tıpkı taşların bir araya gelerek bir köprü oluşturması gibi insanlar da birbirine bağlanarak yaşamın köprüsünü inşa eder. Bu bağ olmadan birey eksik kalır çünkü insan, kendi sınırlarının ötesine ancak başkalarıyla yani toplumla birlikte geçebilir.

Etkinlik 4

Aşağıdaki dördlükleri ana duygularına göre sınıflandırınız.

I.
O denli o denli çok beklettin
Alıştırdın bekletmeye kendini
Çok zamanlar geçti de geldin
Senden çok seviyorum senin özlemini

II.
Bir keder yankılanır içimde
Sevinçlere kapım kapalı
Ağlamaklı bir şarkı dilimde
Uzaklara dalar ağlarım

III.
Eski günlere dalıp dalıp
Yeniden yaşamak sanki
Gözlerinde duman duman
Tüten zamanlar gibi

IV.
Kirazın derisinin altında kiraz
Narın içinde nar
Benim yüreğimde boylu boyunca
Memleketim var

V.
Ne kadar değişmişsin ben görmeyeli
Ellerin güzelliğini kaybetmiş nasırdan
Hüzün rengi almış saçlarının her teli
Gözlerine gölgeler düşmüş kahırdan

Hasret:

Üzüntü:

Vatan sevgisi:

1. Bir kasabada, insanlar tarlalarını sulamak için çok uzaklardan tankerler ile su taşıyorlardı. Kasabanın gençlerinden biri, suyun bu şekilde taşınmasının hem çok yorucu ve masraflı olduğunu hem de ürünlere yetecek düzeyde suyun taşınmadığını düşünüyordu. Kasabanın kenarındaki küçük bir dere ya da göl ile birleştirerek suyun doğrudan tarlalara yönlendirilmesini önerdi. Bu basit yöntemle su taşıma işi hem kolaylaşmış hem de hızlanmış olacaktı.

Bu metinde vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Küçük çözümler, büyük sorunları gidermede etkili olabilir.
- B) Tüm yenilikler, bir sorunun ortaya çıkmasıyla başlar.
- C) Ortaklaşa alınan kararlar daha etkili olur.
- D) Doğal kaynaklar doğru kullanılmadığında sorunlar yaşanır.

2. Özgürlük, dışarıdan gelen kısıtlamalardan bağımsız olmak demek değildir. Gerçek özgürlük, içsel bir özgürlükle başlar. Kendi seçimlerimize ve kararlarımıza saygı gösterdiğimizde ne başkalarının ne de toplumun baskıları bizi yönlendirebilir. Özgürlük, her an kendi doğrularımızla yaşamak ve kendimize sadık kalmaktır.

Bu metnin ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özgürlüğün tanımı herkes için aynıdır.
- B) Özgür olmak, toplumsal kurallara her zaman karşı çıkmak demektir.
- C) İçsel özgürlük, dıştan gelen baskılara karşı durabilmeyi gerektirir.
- D) Gerçek özgürlük, dış etkenlerden değil içsel bir huzurdan gelir.

3. Müzik, duyguları harekete geçirerek ruh hâlimizi değiştirme gücüne sahiptir ve beynin ödül merkezini etkinleştirir. Melodiler ve ritimler, stres seviyesini azaltarak zihinsel rahatlama sağlarken odaklanmayı ve yaratıcılığı da artırır. Farklı kültürlerden gelen müzikler, insanları birbirine bağlayarak ortak bir duygu yaratır ve sosyal etkileşimi güçlendirir.

Bu metinde anlatılanları en iyi açıklayan söz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Müzik, sözün bittiği yerde başlar.
- B) İnsanın en büyük icadı notalardır.
- C) İnsan var oldukça müzik susmaz.
- D) Müzik, ruhun gıdasıdır.

4. Bir bilim insanı, keşiflerinde sadece kendi adını duyurmak için değil insanlık adına faydalı bilgiler bulmak amacıyla çalışır. Gerçek bilim insanları, yaptıkları keşiflerin dünyayı daha iyi bir yer hâline getirmesine odaklanır ve bunun için fedakârlık yapmayı göze alırlar.

Bu metne göre gerçek bir bilim insanının en belirgin özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kendi adını duyurmak istemesi
- B) Başkalarının yardımına ihtiyaç duyması
- C) İnsanlık için faydalı olma amacı gütmesi
- D) Keşifleriyle dünyayı istediği gibi değiştirmesi

5. Ben giderim adım kalır
Dostlar beni hatırlasın
Düğün olur bayram gelir
Dostlar beni hatırlasın

Can kafeste durmaz uçar
Dünya bir han konan göçer
Ay dolanır yıllar geçer
Dostlar beni hatırlasın

Bu şiire hâkim olan duygu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yaşama sevinci
B) Umutsuzluk
C) Unutulmama isteği
D) Dost sevgisi

6. • Kızgınlık
• Keder
• Sevgi

Aşağıdaki dizelerden hangisinin ana duygusu bu duygulardan herhangi biriyle örtüşmez?

- A) Bir gülüşünle ısındı içim
Sonsuzluğa erişti sanki saatler
B) Gözlerimde hep durur yaşıım
Her anı bir hüznle yaşadım
C) Kalbimde bir sızı, içimde bir öfke
Dünya bana dar, her şey sahte
D) Geceyi delerek bir yıldız kayar
İçimde umut, aklımda aydınlık yarınlar

7. Gecenin karanlığına inat
Yıldızlar hep orada
Her gün doğar yeniden güneş
Karanlıklar sona erer mutlaka

Hayallerin seni bekler
Her adımda daha yakın
Her zorluktan sonra
Doğar yeni başlangıcın

Bu dizelerin ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Umut
B) Özlem
C) Yalnızlık
D) Merak

8. • İnsan, bir kere kaybettiği zaman
Yeniden kazanmanın hayalini kurar
İnsan, bir kere düşüp kalktı mı
Daha da yüksekte uçar
• Rüzgâr savurur eski hatıraları
Bir gülüş kalmış anılardan arda
Sönerken kalbimde yanan umutlar
Sensizlik sarar gecemi ince bir bulutla

Bu dörtlüklerin ana duygusu aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Huzur - Özlem
B) Umut - Yalnızlık
C) Sevinç - Hüzün
D) Cesaret - Karamsarlık

METNİN BAŞLIĞI

Bir metni en az sözcükle en kapsayıcı şekilde özetleyen ifadeye **başlık** denir. Başlık, bir metnin içeriğini yansıtan en iyi araçlardan biridir ve metnin konusu ile uyumludur. Ayrıca ana düşüncüyü çağırıştırır.

Başlıkların özgün, ilgi çekici ve merak uyandırıcı olması çok önemlidir. Aşağıda ilgi çekici başlık oluşturmayla ilgili bazı ipuçları yer almaktadır.

İpucu	Örnekler
Okuru yönlendiren emir cümleleri	Sakın Bunları Yapmayın!
Saygı duyulan kişilerden söz eden başlıklar	Kemal Sunal'dan İnciler
Kişisel bir deneyim anlatmak	Nasıl Zayıfladım?
İki durumun karşılaştırılması	Bir Kitap mı Bir Şehir mi?

Örnek:

- İç mimari; bir yaşam alanının işlevselliği, estetiği ve insan odaklı tasarımı üzerine yoğunlaşan bir sanat ve bilim dalıdır. Mekânların hem görsel hem de kullanışlılık açısından insanların ihtiyaçlarına cevap verebilmesini amaçlar. İç mimaride bir alanın rengi, mobilya yerleşimi, ışıklandırılması, malzeme seçimi gibi unsurlar dikkatle ele alınır.

Bu metne “İç Mimarinin Kapsamı” başlığı getirilebilir.

Örnek:

- Sporla iç içe bir yaşam tarzını erken yaşlarda benimsemek, güçlü bir beden yapısının temelini atar. Spor aynı zamanda disiplin ve öz güven gibi değerleri öğretir, çocukların sosyal ilişkilerinde daha açık ve uyumlu olmalarını sağlar. Takım oyunları, iş birliğini ve başkalarına saygı duymayı kazandırırken bireysel sporlar azim ve öz motivasyon geliştirmeye yardımcı olur.

Bu metne “Sporun Faydaları” başlığı getirilebilir.

Sıra Sende 5

Dengeli ve sağlıklı beslenme, bağışıklık hücrelerinin daha etkin çalışmasını sağlar. C vitamini açısından zengin olan meyveler özellikle portakal, mandalina ve kivi bağışıklığı destekler. Zencefil, sarımsak ve bal gibi doğal ürünler vücudu mikroplara karşı korur. Yoğurt ve kefir gibi probiyotikler ise sindirim sistemini güçlendirerek bağışıklığı artırır. Aynı zamanda yeşil yapraklı sebzeler ve kuru yemişler vitamin ve mineral bakımından zengin oldukları için bağışıklık sistemine destek olur.

Bu metne,

- Meyvelerin Sağlığımıza Faydaları
 - Bağışıklık Sistemine Dost Besinler
 - Hastalıklardan Korunmanın Önemi
- başlıklarından hangileri getirilebilir?**

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III

METNİN İÇERİĞİNİ TAHMİN ETME

Metnin içeriğine yönelik tahminde bulunurken öncelikle metnin başlığından, görsellerinden veya okunan kısımdan hareketle içeriğe ilişkin ipuçları belirlenir. Sonra da belirlenen ipuçlarıyla ön bilgiler arasında ilişki kurularak metinle ilgili mantıklı tahminlerde bulunulur.

Örnek:

- ▶ Öfkenizi tanıyın.
- ▶ Nefes teknikleri kullanın.
- ▶ Bir ruh doktorundan yardım alın.

Bu önerilerden söz eden bir metinle ilgili aşağıdakiler söylenebilir:

- ▶ Konusu “öfke kontrolünün nasıl sağlanabileceği”dir.
- ▶ Başlığı “Öfkeni Yönet” olabilir.
- ▶ Metin, insanlara öfkelerini yönetebilecekleri ile ilgili umut verebilir.

Örnek:

- ▶ “Anne, Baba ve Çocuk İlişkisi” **başlıklı bir metnin içeriği aşağıdaki gibi olabilir:**

Anne, baba ve çocuk arasındaki ilişki, sevgi ve güven üzerine inşa edilmelidir. Bu bağ, aile bireylerinin birbirine değer verdiği ve saygı gösterdiği bir ortam yaratır. Çocukların duygusal gelişimi için ailede sıcak ve samimi bir iletişim çok önemlidir. Çocuğun düşüncelerine kulak vermek, onun kendini önemli hissetmesini sağlar.

Sıra Sende 6

Aşağıdakilerden hangisi bu görselin kullanıldığı bir metinden alınmış olamaz?

- A) Herkesin başarıya ulaşma yolu farklıdır.
- B) Birden fazla kişi aynı hedefe yönelebilir.
- C) Başarı sadece soru sormadan ilerleyebilenlerindir.
- D) Hedefe giden yolların kimi kısa, kimi uzundur.

Etkinlik 5

Aşağıdaki görsel ve başlıklardan hareketle metinlerde yer alabilecek cümleleri “✓” sembolü ile işaretleyiniz.

a. 	☐	1. Güçlü olan, başkasını ezip geçen değil, başkasına el uzatandır.
b. 	☐	1. Çeşitli sanat dallarında söz, estetik anlatımın temel unsurudur.
	☐	2. Dostluk, insanları bir araya getirir; zorbalık ise ayırır.
	☐	3. Öfkelendiğinizde, bulunduğunuz yerden biraz uzaklaşın ve sakinleşmek için kendinize zaman tanıyın.
	☐	1. Çeşitli sanat dallarında söz, estetik anlatımın temel unsurudur.
	☐	2. Sözcükler bir güç taşıya da gerçek değişimi yaratan şey eylemdir.
	☐	3. Fikirlerin hayata geçmesini sağlayacak adımları atan kişi sayısı oldukça az.

Etkinlik 6

Aşağıdaki metinlerden “Günlük Hayatı Kolaylaştıran Bilgiler” başlığı getirilebilecek olanları işaretleyiniz.

☐	a. Mikrodalgada biriken yemek artıklarını temizlemek bazen zor olabilir. Bunun için bir kâseye su doldurup içine birkaç dilim limon ekleyin. Kâseyi mikrodalgaya koyun ve fırını birkaç dakika çalıştırın. Limonlu suyun buharı, kirlerin yumuşamasını sağlar. Daha sonra iç yüzeyleri bir bezle kolayca silebilirsiniz.
☐	b. Yıkama işlemi tamamlandıktan sonra çamaşır makinesi, tambura temiz su alarak çamaşırlardaki deterjanı temizler. Durulama aşaması genellikle birkaç defa tekrarlanır. Ardından tambur, yüksek hızda dönerek sıkma işlemini gerçekleştirir. Bu sayede çamaşırlardan suyun büyük bir kısmı uzaklaştırılır ve çamaşırlar daha kuru hâle gelir.
☐	c. Ayakkabılarınızın kokmasını önlemek için içine biraz karbonat serpin. Karbonat, kötü kokuları ve nemi emer. Daha güçlü bir çözüm için ayakkabı içine birkaç damla esansiyel yağ (örneğin lavanta yağı) damlatabilirsiniz. Bu yöntem hem kokuları yok eder hem de hoş bir koku bırakır.

1. Başlık, bir yazının veya kitabın bölümlerinin başına konan ve konuyu kısaca tanıtan ifadedir.

Buna göre;

- aşırı ekran kullanımı,
- psikolojik rahatsızlıklar,
- görme bozuklukları

konularından söz eden bir metnin başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Ekran Bağımlılığının Zararları
- B) Dijital Dünyada Oyun Teknolojisi
- C) Modern Hastalıklar
- D) Sosyal Medya Uygulamaları

2. Lazerler, modern teknolojinin vazgeçilmez parçası hâline gelmiştir. Her gün kullandığımız birçok cihazın içinde lazer teknolojisi bulunur. Marketlerdeki barkot okuyucular, gece görüş gözlükleri ve güvenlik kameraları günlük hayatta karşımıza çıkan lazerli cihazlara örnek verilebilir. Günümüzde yaygın olarak kullanılan robot süpürgelerin pek çoğu da bulunduğu bölgenin haritasını lazer sistemleri kullanarak belirler. Ayrıca tıp alanında da lazer, tedavi amacı ile yaygın olarak kullanılmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin içeriğiyle ilgilidir?

- A) Lazer teknolojisi
- B) Geleceğin meslekleri
- C) Harita kullanımı
- D) Tıp alanındaki gelişmeler

3. Günümüzde çevreyi korumak için atıkların doğru şekilde bertaraf edilmesi çok önemlidir. Plastik, cam, kâğıt ve metal gibi geri dönüşüm atıkları doğru kutularda toplanmalı; tehlikeli atıklar ise doğaya zarar vermemek için özel alanlarda yok edilmelidir. Böylece doğal kaynaklar korunur, çevre kirliliği azalır. Biz de bu bilinçle gezegenimizi daha temiz tutabiliriz. Bu, gelecek nesillere daha yaşanır bir dünya bırakmak adına büyük bir adımdır.

Bu metne getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Daha Yeşil Bir Dünya
- B) Doğal Kaynaklar
- C) Geri Dönüşümün Önemi
- D) Geri Dönüştürülebilir Atıklar

4. • Günümüzde meditasyon ve bilinçli nefes alma tekniklerinin yaşam kalitemizi artırabileceği öne sürülüyor.
- Soluduğumuz havadan içimize çektiğimiz ve aslında bir besin kaynağı olan oksijeni nasıl aldığımız hakkında nedense pek konuşulmaz.
- Doğru nefes almak, sadece sağlığımızı değil aynı zamanda hayatımızı da iyileştirebilir.

Bu cümlelerin bulunduğu bir metne getirilebilecek en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Oksijen ve Beyin İlişkisi
- B) Nefes Alma Teknikleri
- C) Yaşam Kalitemizi Artıracak Alışkanlıklar
- D) Solunum Sistemi

5.

Aşağıdakilerden hangisi bu başlık ve görselden hareketle yazılan bir metnin konusu olmaya en uygundur?

- A) Hayvan haklarını savunma bilinci
- B) Dünyada eşitlik ve adalet
- C) İnsanlığın sonunu getiren eylemler
- D) Doğayı korumanın yolları

6.

Mona Lisa
(Leonardo Da Vinci - 16. yy.)

Kaplumbağa Terbiyecisi
(Hamdi Bey - 20. yy.)

Ayçiçekli Vazo
(Vincent van Gogh - 19. yy.)

İnci Küpeli Kız -
(J. Vermeer - 17. yy.)

Aşağıdakilerden hangisi bu görsellerin kullanıldığı metnin başlığı olabilir?

- A) Ünlü Ressamların Portreleri
- B) Geçmişten Günümüze Resim Sanatı
- C) Resim Çizme Teknikleri
- D) Yapay Zekâ ile Resim Oluşturma

7.

Aşağıdakilerden hangisi bu görselin kullanıldığı metinden alınmış olabilir?

- A) Çocuğun en büyük dostları ailesidir; onun üzüntülerini önemseyin, sevincine ortak olun.
- B) Dostluk, zevklerin ve düşüncelerin uyuşmasıdır; çıkar değil sevgi ile inşa edilir.
- C) Toplumsal dayanışma, birlik ve beraberliği güçlendirir; barış ve güven ortamı sağlar.
- D) Okul; okuma yazma, bilim ve sanat bilgisi kazandıran bir toplu eğitim merkezidir.

Metnin Derin Anlamı (Yardımcı Düşünceler)

Çıkarım yapma, metinde açık bir şekilde ifade edilmeyen bilgilere (derin anlama) ulaşma sürecidir. Metnin derin anlamı, yüzeyde görünen mesajın ötesinde metindeki gizli, örtük ya da daha geniş anlamları kapsar. Bu anlam genellikle yazarın niyetinden, metnin bağlamından çıkarılır.

Metnin derin anlamını bulabilmek için öncelikle yüzey anlamının belirlenmesi gerekir.

Örnek:

- ▶ İnsan, hayallerine bir an önce kavuşmayı ister ancak acele etmek çoğu zaman işleri zorlaştırır. Çünkü hayat, bir ağacın köklenmesinde olduğu gibi ağır ilerler. Meyve vermesi için bir ağacı nasıl zorlayamazsanız zamanı gelmeyen bir işi de olduramazsınız. Sabır, sadece beklemek de değildir. İnsan beklerken olaylara farklı açıdan bakmayı öğretir. Bu erdem, hayatı daha iyi yaşamamız için bir araçtır, belki de bir anahtardır. Sabırla her kapı sonunda açılır. Hangi kapıyı açacağınız ise size bağlıdır.

Bu metnin konusu “sabrın önemi”dir. Ana düşüncesi “Sabırlı olmayı öğrenirsek istediklerimize ulaşırız.”dır.

Bu metinden hareketle ulaşılabilecek yardımcı düşünceler aşağıdaki gibidir:

- ▶ İnsan, aceleci bir varlıktır.
- ▶ Acele etmek sonuca ulaşmayı zorlaştırır.
- ▶ Her şeyin bir zamanı vardır.
- ▶ Sabırlı olmak hayatı daha iyi yaşamamız için bir araçtır.

Bir gün bir köylü, kurak tarlasında umutsuzca dolaşıyordu. Tarlasındaki kurumuş bir ağacın altına oturdu. Bulduğu bir dal parçasıyla toprağı eşelerken metal bir parça dikkatini çekti. Parçanın olduğu kısmı kazmaya başladı. Çok geçmeden toprağa gömülü hâlde olan bir sandık buldu. Sandığın içinde altın olduğunu düşünerek heyecanlandı. Çünkü sandığın etrafı altın rengi işlemelerle kaplıydı. Ancak sandığı açtığı anda içinde sadece eski bir ayna buldu. Aynaya baktığında kendisini gördü. Aslında gerçek zenginliğe bakıyordu.

Bu metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Gerçek zenginlik maddi şeylerde değil, kişinin kendisindedir.
- B) İnsan en umutsuz olduğu anda yeniden hayata tutunabilir.
- C) Dış görünüş her zaman gerçeği yansıtmaz.
- D) İnsanı en mutlu eden şey, onu anlayan bir varlığın oluşudur.

Etkinlik 7

İnsan beyni, tehdit ve tehlikelerle karşılaştığında doğal bir savunma mekanizması olan “savaş ya da kaç” tepkisiyle yanıt verir. Korku filmleri, bu tepkiyi yapay bir ortamda tetikleyerek beyni ve vücudu gerçek bir tehlike olmadan heyecanlandırır. Bu durum, insanların güvenli bir ortamda kontrol edilebilir bir korku deneyimi yaşamalarını sağlar. Ayrıca kişi kendini daha cesur hisseder ve kişinin korkularıyla başa çıkma becerileri gelişir.

Bu metinden çıkarılabilecek yardımcı düşünceleri “✓” sembolü ile işaretleyiniz.

a. İnsan beyni tehlikelerle karşılaştığında doğal bir tepki verir.

b. Korku filmleri yapay bir korku yaratır.

c. Korku filmleri izlemeden cesur olunmaz.

ç. Korkularla başa çıkma yöntemlerinin en iyisi korku filmi izlemektir.

Etkinlik 8

- ▶ Oksitosin, vücudun salgıladığı bir hormondur.
- ▶ Oksitosin, insanlar arasındaki bağı güçlendirir.
- ▶ Oksitosin, hem fiziksel hem sosyal etkilere sahiptir.
- ▶ Oksitosin, tedavi amaçlı kullanılabilir.

Bu yardımcı düşüncelerden hareketle aşağıdaki metinlerden hangisi oluşturulabilir, işaretleyiniz.

a.

Araştırmalar çocukların anne babalarından gördüğü sarılmak, öpmek gibi davranışların oksitosin miktarını artırdığını ortaya koyuyor. Ayrıca yapılan araştırmalar oksitosinin sosyal ilişkilerin gelişmesi ve sürdürülmesi için önemli bir hormon olduğunu gösteriyor. Kısacası bireylerin psikolojik ve fiziksel gelişiminde şefkat ve ilgi çok önemli.

b.

Beynin salgıladığı oksitosin hormonu doğum esnasında ve doğum sonrasında anne, bebeğine bakım sağlarken meydana gelen fizyolojik değişikliklerde rol oynamaktadır. Bununla beraber anne ile çocuk arasındaki bağı kurulmasına yardımcı olmak gibi sosyal davranışları da düzenlemektedir. Anne sütünde de bulunan oksitosin, aynı zamanda kemik ve kas oluşumunda ve bazı kanser türlerinin iyileştirilmesinde rol oynamaktadır.